

J. Skaza

Žepna
slovnica

SLOVENSKEGA JEZIKA

za vsakdanjo rabo

JUTRO

Jože Skaza

ŽEPNA SLOVNICA

slovenskega jezika

ZA VSAKDANJO RABO

Pravila in raba

ZALOŽNIŠTVO JUTRO

Jože Skaza
ŽEPNA SLOVNICA
slovenskega jezika
ZA VSAKDANJO RABO

Prelom in oprema: ONZ Jutro

© Avtor in Založništvo Jutro

Izdalo in založilo: Založništvo JUTRO, Jutro d. o. o., Ljubljana

Za založbo: Stane Kodrič

Viri:

- Bajt, D.: Pišem, torej sem. Založba Obzorja, Maribor, 1994.
Felgentreu, S. idr.: Deutsch, Basiswissen Schule. Duden, Mannheim, 2004.
Helbig, Gerhard, Buscha, Joachim: Deutsche Grammatik – Handbuch, Langenscheidt, München, 2006.
Hoffmann, M.: Grammatik und Rechtschreibung – Taschenbücher. Schöningh, Paderborn, 2005.
Pavlin M.: Sporočanje za šolo in vsakdanjo rabo. Rokus, Ljubljana, 1997.
Pavlin M.: Oblikoslovje. Jutro, Ljubljana, 2004.
Pavlin M.: Skladnja. Jutro, Ljubljana, 2002.
Schmidt, L. W.: Deutsch Profi – Taschenbuch, Books on Demand GmbH, Norderstedt, 2000.
Toporišič, J.: Enciklopedija slovenskega jezika. Cankarjeva založba, Ljubljana, 1992.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

811.163.6'36(076)

SKAZA, Jože

Žepna slovnica slovenskega jezika za vsakdanjo rabo : pravila in
raba / Jože Skaza. - Ljubljana : Jutro, 2008

ISBN 978-961-6433-96-9
238915328

Naročila:

JUTRO d. o. o., Črnuška c. 3, p. p. 4986, 1001 Ljubljana
Tel. (01) 561-72-30, 041 698-788 • faks (01) 561-72-35
E-pošta: JUTRO@SIOL.NET

KAZALO

KAJ JE JEZIK?.....	6
Slovenščina	6
Socialne zvrsti	7
<i>Knjižni jezik</i>	<i>7</i>
<i>Neknjižni jezik</i>	<i>8</i>
Socialne podzvrsti	9
<i>Interesne govorice</i>	<i>9</i>
Funkcijske zvrsti	10
GLASOSLOVJE	12
Samoglasniški trikotnik	13
Jakostno in tonemsko naglaševanje	13
Naglasno mesto.....	13
Ločevalna znamenja	14
Samoglasniški sestavi glede na jakost in trajanje	14
Zlog.....	16
BESEDOTVORJE	17
Besedna družina	18
Glasovne spremene v besedotvorju in izgovoru	18
Beseda	20
Prevzete besede	20
Delitev besed glede na pomen	21
Frazeologija	22
SKLADNJA	24
Stavčni členi.....	24
Vrste stavčnih členov.....	25
Povedek	25
Osebek	25
Predmet	26
Prislovna določila	26
Deli stavčnih členov	28
Prilastek	28
Povedkovo določilo	28
Povedkov prilastek	29
Podredna razmerja	29
Stavek	30
Pastavki	31
Polstavki	31

Poved	32
Povedi glede na naklon	32
<i>Vrste povedi</i>	32
<i>Enostavčna poved</i>	32
<i>Večstavčne/zložene povedi</i>	32
<i>Razdružena poved</i>	32
Priredno zložena poved	33
<i>Priredje</i>	33
Podredno zložena poved	35
<i>Podredje</i>	35
OBLIKOSLOVJE	41
Besedne vrste	41
Samostalniška beseda	43
Samostalnik	44
Samostalniški zaimki	54
Kaj določimo sam. zaimku?	54
Vrste samostalniških zaimkov	55
<i>Osební zaimék</i>	55
<i>Povratní osební zaimék</i>	57
<i>Samostalniški zaimki tipa KDO/KAJ</i>	57
<i>Vprašalna zaimka</i>	58
<i>Oziralni zaimék</i>	58
<i>Nedoločni zaimék</i>	59
<i>Nikalna zaimka</i>	59
Pridevniška beseda	60
Pridevniki, deležniki, števniki in pridevniški zaimki	60
<i>Pridevnik</i>	61
<i>Pridevniški zaimki</i>	65
<i>Števník</i>	69
Glagol	70
<i>Neosebne glagolske oblike</i>	74
Deležniki	74
Nedoločnik	75
Namenilnik	75
Deležja	75
Glagolnik	76
Prislov	77
Predlog	78
<i>Vezniške besede</i>	79
<i>Veznik</i>	80
Členek	80
Medmet	81
Povedkovnik	82

SPOROČANJE	83
Dejavniki sporočanja	83
Značilnosti in vrsta besedil	83
<i>Besedila, glede na sporočevalčev namen.....</i>	85
<i>Glede na način razvijanja teme</i>	86
<i>Zgradba besedila</i>	86
<i>Sestavine v daljšem besedilu.....</i>	87
Obnova	87
<i>Podrobna obnova</i>	89
<i>Strnjena obnova.....</i>	90
<i>Obnova s spremenjenim koncem/začetkom.....</i>	90
Spis.....	90
<i>Poustvarjalno besedilo/Poustvarjalni spis</i>	92
<i>Esej/Šolski esej.....</i>	93
Opis	94
<i>Opis osebe</i>	94
<i>Opis poti</i>	95
<i>Potopis</i>	96
<i>Opis kraja</i>	96
<i>Opis predmeta</i>	96
<i>Opis postopka</i>	97
<i>Kuharski recept</i>	97
Oris	98
<i>Oris predmeta</i>	98
<i>Oris kraja.....</i>	98
<i>Oris osebe</i>	99
<i>Oznaka</i>	99
Življenjepis	101
<i>Klasična oblika življenjepisa</i>	102
<i>Življenjepis v obliki obrazca</i>	103
<i>Pripoved o življenju osebe</i>	105
Prošnja	106
<i>Klasična oblika prošnje</i>	108
<i>Prošnja v obliki obrazca</i>	109
Prijava	110
Ocena oz. mnenje.....	111
<i>Ocena izdelka</i>	112
<i>Mnenje o osebi</i>	113
<i>Recenzija.....</i>	114
<i>Povzetek</i>	115
<i>Izvlček</i>	115
<i>Izpisek</i>	115
Pismo	116
<i>Zasebno.....</i>	116
<i>Uradno.....</i>	116

<i>Javno pismo</i>	117
Vabilo.....	117
<i>Zasebno vabilo</i>	117
<i>Uradno vabilo</i>	118
<i>Javno vabilo</i>	118
Obvestilo.....	119
Oglas.....	119
Reklamni oglas.....	120
Ponudba.....	120
Jedilni list.....	121
Osmrtnica.....	122
Zahvala.....	122
<i>Zahvala hvaležnosti</i>	122
<i>Sožalna zahvala</i>	123
<i>Sožalnica/Sožalno pismo</i>	123
<i>Nekrolog</i>	124
Primer osebne oblike nekrologa.....	124
<i>Splošna oblika nekrologa</i>	125
Pogodba.....	126
Zapisnik.....	128
<i>Primopredajni zapisnik</i>	130
Poročilo.....	131
Dnevnik.....	132
Osebni dnevnik.....	132
Delovni dnevnik.....	133
Uredba.....	133
Seznam ali spisek.....	134
Pooblastilo.....	135
<i>Uradno pooblastilo</i>	135
<i>Pooblastilo v obliki obrazca</i>	136
<i>Pooblastilo v obliki besedila</i>	136
Potrdilo.....	137
<i>Potrdilo v obliki obrazca</i>	137
Izjava.....	138
Reklamacija.....	139
Pritožba.....	140
Reportaža.....	141
Intervju.....	141
Referat.....	142
Anketa.....	143
Razpravljanje (debata/diskusija).....	143
Pogajanje/Pogajalni pogovor.....	144
Prepričevanje/Prepričevalni pogovor.....	144

KAJ JE JEZIK?

Je sistem izraznih sredstev za govorno in pisno sporazumevanje (SSKJ).

Poznamo naravne jezike (govorec ga osvoji v naravnem okolju) in umetne (npr. esperanto, računalniški jezik).

Prvi jezik je materni jezik. Osvajamo ga v naravnem okolju.

Slovenščina

ima okrog 2,2 milijona govorcev. Večina jih živi v R Sloveniji, zunaj matične države pa v Beneški Sloveniji, na Tržaškem in Goriškem, na avstrijskem Koroškem, v hrvaški Istri, madžarskem Porabju. Govorijo jo tudi naši izseljenci v Argentini, Avstraliji, Južnoafriški republiki, Kanadi, Nemčiji in ZDA.

Slovenščina je v Republiki Sloveniji uradni jezik.

Državljeni Slovenije živimo v različnih pokrajinskih enotah in različnih interesnih združbah, zato pri sporazumevanju uporabljamo različne zvrsti oz. različice slovenskega jezika. Prostorsko in družbeno pogojene različice jezika imenujemo SOCIALNE ZVRSTI.

Socialne podzvrsti

Interesne govorice

se oblikujejo v ožjih interesnih skupnostih, npr. med pripadniki istega poklicnega področja, kakšne druge združbe ipd.

Sleng

je različica občevalnega jezika, ki zajame poseben slovar, sestavljen iz novih ali pa starih izrazov z novim ali pa drugačnim zaobrnjenim pomenom.

Značilnosti:

- izražanje je nenavadno;
- poudarjeno čustvo in čutnost;
- besedišče se hitro menja;
- najbolj se je uveljavil kot govor mladih.

Žargon

je govorica ljudi, ki jih družijo npr. poklic (zdravniški, policijski, trgovski ...). Uvrščamo ga med t. i. strokovne zvrsti, kaže pa se v bolj živi in za delovne pogoje bolj praktični rabi.

Argo tudi latovščina

je govorica kriminalcev, potepuhov, beračev in sploh t. i. podzemlja oz. družbenega dna; besedišče je namerno izbrano tako, da je »nepripadnikom« slabo razumljivo.

Posebne interesne govorice se oblikujejo tudi glede na starost (otroška, mladostniška, odraslostna), spol (moški, ženski), stan (kmečki, delavski, mestni, plemiška ...) ...

Funkcijske zvrsti

so zato, ker služijo različnim uporabnim namenom.

PRAKTIČNO-SPORAZUMEVALNI JEZIK

- **značilnost:** kratke nezapletene povedi
- sogovorca se ponavadi kaj sprašujeta in odgovarjata
- v pogovorih je beseda zelo živa in pristna; v zapisani obliki pa je okorna
- **tipične besedilne vrste praktičnega sporazumevanja:** pogovori, preproste povedi o dogodkih, pisma, dopisi, vabila, objave, obvestila, navodila, nasveti
- **raba:** v navadnih pogovorih, poročilih, naznanilih, obvestilih, preprostih opisih in pripovedovanjih

STROKOVNI JEZIKI

1. Praktično-strokovni jezik

- **značilnost:** ima več strokovnih izrazov kot praktičnosporazumevalni jezik, je natančnejši s tipičnimi strokovnimi besedami in z besednimi zvezami; lastnost tega jezika je neosebnost in pretirana raba trpnika in neglagolskega izražanja ter skladenjska zapletenost
- **raba:** ljudje različnih strok, predvsem je to jezik gospodarske in politične uprave

2. Znanstveni jezik

- **značilnost:** je najvišja vrsta strokovnega jezika, ki je znano ožjemu krogu ljudi, neosebno izražanje; natančno izbrane besede (predvsem abstraktne) in popolnoma enopomenske; zaradi odkrivanja nastajajo nove besede, ustrezna poimenovanja se prenesejo iz drugih jezikov, zato jezik vsebuje tujke, sposojenke, kalke, citatne besede ...; stavčne in povedne zgradbe so ponavadi zapletene
- **raba:** v znanstvenih knjigah/priročnikih, presojah, razpravah

3. Navadni strokovni/poljudnoznastveni jezik

- **značilnost:** vmesni položaj med praktičnostrokovnim in znanstvenim jezikom, namenjen širšim krogom; zapletene stvari predstavi čim bolj preprosto in jasno (opira se na domače oz. splošno razumljive besede in besedne zveze)
- **raba:** učbeniki, knjige za dodatno obveščanje ljudi o splošno zanimivih in važnih področjih človeškega, živalskega in predmetnega sveta

PUBLICISTIČNI JEZIK

- **raba:** predvsem novinarji v časopisih in elektronskih medijih
- **značilnost:** podoben je poljudnoznanstvenemu jeziku, a je manj natančen zaradi naglice; vsebuje tudi senzacionalnost, čustvenost
- **naslovnik:** ljudje različnih interesov

UMETNOSTNI JEZIK

- **značilnost:** gradi na umetniškem vtisu, zato ne odraža dokumentarnosti, podatkov ne preverjamo, ker je v ospredju svoboda umetniškega ustvarjanja; to je jezik proze, pesmi in drame, kar pomeni, da je poln pesniških sredstev (okrasnih pridevkov, poosebitev, primer ...)
- **raba:** ustvarjalci umetniške pisane besede

GOVORJENI JEZIK

Prosti govor je najtežji, zato je pogosto netekoč, nepovezan, veliko je ponavljanj; to je pogovor o vsakdanjih rečeh.

Reprodukcija – govor bolj tekoč, ubran, upošteva norme jezika; sem uvrščamo branja, obnove, recitacije, deklamacije ...

ZAPISANA BESEDILA

omogočajo, da jih natančneje dojemamo; to pa zahteva poznavanje jezikovnih norm.

GLASOSLOVJE (Fonetika)

je veda, ki preučuje zvočno stran jezika od glasu in naglasa do besedila.

GLASNIKI (fonemi) so glasovi, ki razločujejo pomen: **met – let – pet ...**, **lepa – lipa – lopa – lupa ...**

ČRKE (grafemi) so pisna znamenja, s katerimi zapisujemo glasove (slovenščina ima 25 črk). Posamezna črka običajno zaznamuje en glas, nekatere so opremljene z naglasnimi znamenji, glas dž pa je dvočrkovni.

Glasovi (slovenščina: 29 glasov) so zvoki, tvorjeni z govorniki (trebušna prepona, rebra in mišice prsnega koša, pljuča, sapnik, grlo s pokrovko, stene žrelne, ustne in nosne votline, jezik, zobje, ustnice).

Glas tvorimo z izdišnim zrakom: ta nastane tako, da se trebušna prepona dvigne v normalni položaj, prsni koš pa zoži. Potem zrak potuje iz pljuč po sapnicah v sapnik, žrelno, ustno in nosno votlino.

Če se glasilki treseta, nastane zvoneči glas. Razmaknjeni glasilki ne ustvarjata osnovnega tona, govorimo o nezvonečih glasovih (šepetalni glasovi so vsi nezvoneči).

Glasovi: 29						
zvoneči (Zv: 20) in nezvoneči (nZv: 9)						
Samoglasniki Zv: 8	Soglasniki nZv in Zv: 21					
a, i, u, široki in ozki o, široki in ozki e, polglasnik	Zvočniki: 6 Zv (l, r, m, n, v, j: LiNaRJeVi)	Nezvočniki: 15				
		Zv: 6 (b, d, g, (dž), z, ž: GaD ZBeŽi)	nZv: 9 (p, t, k, f, s, š, c, č: Ta SuHi ŠKaFeC PuŠČa)			
	Priporniki		Zlitniki		Zaporniki	
	Zv	nZv	Zv	nZv	Zv	nZv
z, ž	f, s, š, h	dž	c, č	b, d, g	p, t, k	

Samoglasniki so glasovi z največjo odprtostjo. V knjižnem jeziku jih je osem, vsi so zvoneči, ustni in enoglasniški (monoftongi).

Nekaj nasvetov za izgovor

- Dva samoglasnika na meji dveh besed naznačimo z rahlim upadom jakosti glasu: **pou**stvariti, tri**i**ntrideset, **reak**cija ...
- Zveze **ia**, **ie**, **io** in **ii** izgovarjamo z vmesnim j: **radio** [radijo]; če pa je i del predpone, glasu j ne izgovarjamo [proti**i**gra].
- Dva **enaka soglasnika** se zlijeta v enega samega daljšega: oddaja [o**d**aja], odtaliti [ot**a**liti], brez sanj [bre**s**anj].
- **Predloga z** ali **s** pred soglasnikom na začetku naslednje besede ne smemo razvezovati v z ali s + soglasnik: **z** zeljem [zzeljem], **s** solato [ssolato], **s** kumaro [skumaro].
- **Glasova dš, ds** beremo kot zlit glas: pred**s**ednik [precednik], pred**dš**olski [pretčolski].
- **Sičnik pred šumevcem** izgovarjamo kot šumavec: **sčas**oma [ščasoma], **s** češnjo [ščešnjo].
- **Zveneče nezvočnike na koncu besede** izgovarjamo nezveneče: **prag** [prak], **grad** [grat], **brez** [bres], **rob** [rop], **mož** [moš].
- **S** PRED **b** izgovarjamo zveneče: glasba [glazba], risba [rizba].
- **G, d** **pred nezvenečim glasom** izgovorimo nezveneče: **glad**ko [glatko], **bog d**aj [bokdaj].
- **K** **pred d** izgovarjamo zveneče: **kdo** [gdo], **kd**aj [gdaj].

Izgovor zvočnika V kot

- [v] – pedsamoglasniški: sivi,
- [u] – zasamoglasniški: siv,
- [w] – pred zvenečim soglasnikom: vzeti,
- [u] – pred nezvenečim soglasnikom: vsak,
- pred samoglasniki se predlog v izgovarja kot **w/** ali kot **u**: v igri [wigri/uigri], v tovarni [wtovarni/ utovarni], razen če se ne veže na končni samoglasnik prejšnje besede: je v igri [jeuigri].

Različice zvočnika L kot

- [l] – pedsamoglasniški: lep, skala, signal, šola – šl,
- [u] – na koncu besede ali pred soglasnikom: bel, delal, čln, bralca, molk, poln,
- [l'] – pred j, ki mu sledi soglasnik ali je na koncu besede: poll, polljski (t.i. trdi l ni knjižni).

Izgovor predlogov

Na splošno se enočrkovni izgovarjajo skupaj z besedo, pred katero so. Predloga **z** ali **s** pred enakim (ali kakršnim koli drugim) soglasnikom na začetku naslednje besede ne smemo razvezovati v z ali s + soglasnik: *z zeljem* [z~~z~~eljem], *s solato* [s~~s~~olato].

Stavčni naglas ali poudarek

Govoreči izgovori močneje tisto besedo v povedi, ki se mu zdi najvažnejša za razumevanje. Navadno je poudarjena zadnja naglašena beseda v povedi; le v dopolnjevalnih vprašanjih je poudarjena prva beseda (vprašalni zaimek): *Kdaj prideš?*

S poudarjanjem določene besede dobi poved *različne* smiselne odtenke:

- Babi** dobro kuha. (babi, ne mama)
- Babi **dobro** kuha. (dobro, ne slabo)
- Babi dobro **kuha**. (kuha in ne pospravlja)

Poudarjamo tudi tako, da podaljšamo samoglasnik ali soglasnik. S tem kažemo čustveno razpoloženje govorečega: *Tišiiiiina! Pssst*.

Vsak govor spremlja višanje in nižanje glasu ter kadence (padanje glasu) ob odmorih, kar daje govoru melodijo. Različne melodije in naglasi dajejo besedni enoti različen pomen. Drugačna je melodija, če kaj ugotavljamo, kakor kadar ukazujemo, zahtevamo, sprašujemo, dvomimo, se čudimo in podobno.

Zlog

V besedah se soglasniki zbirajo v krogu samoglasnikov in skupaj z njimi tvorijo zloge: *kOt*, *hrAst*, *zOg*. (Običajni vzorec: **nezvočnik + zvočnik + samoglasnik + zvočnik + nezvočnik**.)

V istem zlogu je na isti strani samoglasnika lahko tudi več soglasnikov: *stOp*, *kOst*.

Nauk o zlogu je deloma važen za deljenje besed:

Če besedo delimo, mora ostati na vsaki strani vsaj en zlog: *II-pA*, *krO-kOdIl* ali *krOkO-dIl*.

Soglasniški sklop, ki ga ne bi mogli izgovoriti, razdelimo tako, da v naslednjo vrsto prenesemo le njegov izgovorljiv del: *so-nce*, *son-ce*, *ja-jce*, *jaj-ce*, *kon-jski*, *konj-ski*. Puščanje ali prenašanje ene črke v vrstici ni priporočljivo.

BESEDOTVORJE

je nauk o tvorjenju besed. Nove besede prevzamemo iz tujih jezikov ali pa jih tvorimo iz že znanega besedišča. Tvorjenke nastajajo po tvorbenem postopku, kjer je podstava del, na osnovi katere tvorimo novo besedo tako, da dodajamo obrazila.

Levo obrazilo/ Predpona (prefiks)	Podstava/Koren	Desno obrazilo/ Pripona (sufiks)
	pis-	-mo
	pis-	-ar
po-	-pis	
pod-	-pis-	-nik

Podstava/Koren	Medpona (Interfiks) (med dvema korenoma)	Podstava/Koren
sreč-	-e-	-lov
cvet-	-o-	-žer
kaž-	-i-	-pot

Pona (afiks): *slog-ov-en* – nima svojega pomena, je most med postavo in obrazilom.

Vpona (infiks): *drob-ck-en* – vrine se pred besednovrstno obrazilo in besedi spremeni pomen.

Popona (postfiks): *debeliti se*

Obrazilo skupaj s podstavo tvori novo besedo. Glede na mesto obrazila v tvorjenki ločimo več **besedotvornih vrst**:

Postopek	Kako?	Zgled	Poimenovanje
Izpeljava	podstava + pripona	miz- ica	izpeljanka
Sestava	predpona + podstava	pred -pis, o-pis-nik	sestavljena
Zlaganje	del podstave + medpona + del podstave	živin- o -zdravnik, del- o -vodja, čast- i -hlepen	zloženka
Sklapljanje	korena brez medpone	dolg-čas, peš-pot, po-tem, tri-sto, po-zimi	sklajpljanka

Sopomenka (soznačnica, sinonim)	druga beseda s skoraj enakim pomenom kot prva	<i>ptica : ptič</i> <i>jokati : ihteti</i> <i>hiter : uren</i>
Enakozvočnica (enakoizraznica, enakopisnica, homonim)	beseda, ki zveni enako ali se tudi enako črkuje, a ima različni pomen	<i>prst</i> (del roke ali noge) : <i>prst</i> (zemlja) <i>kos</i> (del celote): <i>kos</i> (ptica)
Nadpomenka (hipernim)	beseda, nadrejena drugim besedam	<i>sadje</i> je nadpomenka jabolki
Podpomenka (hiponim)	beseda, podrejena drugi	<i>jabolko, hruška, breskev</i> so podrejene besedi <i>sadje</i>
Protipomenka (antonim)	pari besed z nasprotnim pomenom; dve vrsti: – ki izražajo prostorska razmerja: <i>spredaj : zadaj</i> ; – ki izražajo npr. razmerje: <i>mrtev ali živ</i> .	<i>visok : nizek</i>
Blizuzvočnica (paronim)	zelo podobno pisavo in izgovorjavo, a različni pomen	<i>trenerka</i> – ženska, ki trenira nekoga <i>trenirka</i> – športno oblačilo

Čustveno zaznamovane besede

poleg predmetnosti podajajo tudi podatke o čustvenem razmerju sporočevalca do naslovnika in do predmetnosti.

Pozitivni odnos	<ul style="list-style-type: none"> – Olepševalnice in manjševalnice (skušajo omiliti predmetnost): <i>sončece, mamica ...</i> – Ljubkovalnice (bolj pozitivno naravnane od olupševalnic): <i>dedi, mami ...</i> – Otroške besede (imajo izrazito pozitivno razmerje; rabimo jih v pogovoru z otroki ali pa jih rabijo otroci med seboj): <i>papca (hrana) ...</i>
Negativni odnos	<ul style="list-style-type: none"> – Slabšalne besede (izražajo negativno razmerje): <i>prfoksa, ta star ...</i> – Zmerljivke in kletvice: <i>Koza! Preklet(i)!</i> – Prostaške besede (družbeno nesprejemljive): <i>kurba ...</i> – Zaničevalne besede (temeljijo na zaničevalnem odnosu med sporočevalcem in naslovnikom): <i>pohabljenec ...</i>

Poznamo še dve podvrsti slogovno zaznamovanih besed:

Ironične besede	Vznesene besede
– govorijo o neki temi tako, da takoj ugotovimo, da sporočevallec ne misli resno. Ironične besede izražajo nasprotje: <i>ta veleum</i> .	– izražajo pretiran naklonjen odnos do naslovnika ali pa do predmetnosti: <i>genialna ideja</i> .

Pokrajinsko zaznamovane besede

izražajo pokrajinsko pripadnost sporočevalca, raba je omejena na zasebni govorni položaj in na ljudi iz iste pokrajine.

Ločimo pokrajinske besede (*tko, koker, trola* – mestni avtobus v Ljubljani) in narečne besede (*dečva* – dekle, *toti* – ta, *skuze* – solze).

Slengovske in žargonske besede

izražajo družbeno pripadnost sporočevalca. Ločimo

slengovske besede , vezane na rabo pripadnikov iste starostne skupine: <i>cvek, kul, superca</i> ...	žargonske besede , vezane na ljudi določenega poklica (neuradne strokovne besede, ne uporabljajo se v knjižnem jeziku): <i>bremza, auspuh, trobla</i> ...
---	--

Frazeologija

Osnovna enota frazeologije je **frazem**. Pogoj za frazem je večbesednost (najmanj 2 besedi) in stalnost (relativna stalna zgradba frazema): *biti kot rit in srajca, gledati kot tele v nova vrata, gledati se kot pes in mačka, priti na kant, s prostim očesom, skuhati komu lepo kašo, vreči puško v koruzo* ... V frazemu je najmanj ena sestavina rabljena metaforično, pomena frazema se naučimo iz vsakdanjega govora ali z branjem.

Pri **sopomenskih frazemih** (sinonimih) opažamo popolno ali **nepopolno ujemanje**: *biti za luno = biti čez les, kot listja in trave = vse črno = kot mravelj, iti v krtovo deželo = iti v večna lovišča = spustiti dušo = posloviti se od življenja* ...

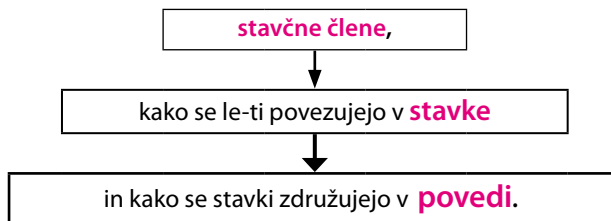
Protipomenski frazemi (antonimi) so lahko popolni: *figa mož* : mož beseda, *biti na zeleni veji* : biti na psu, *zavihati rokave* : sedeti križem rok ...

Polisemni frazemi – ko ista oblika izraža več pomenov: *črno gledati* – 1. biti jezen, 2. biti pesimist, 3. brez cilja, 4. neprestano.

Homonimni frazemi – ista oblika, a pomensko popolnoma drugačni pomeni: *krvni davek* – 1. dajatev, 2. izguba življenja.

SKLADNJA (Sintaksa)

obravnava

SKLADENJSKA RAZMERJA med besedami in stavki v povedi so lahko

- 1 priredna/enakovredna (npr. **dve odnosnici**, ki ju lahko zamenjamo, ne da bi se zato bistveno spremenil pomen):

gospa in **gospod** = **gospod** in **gospa** ali

Vroče je bilo in turisti so posedali v senci.

- 2 podredna/neenakovredna (npr. **odnosnica s prilastkom**):

urejena **gospa**, **moja gospa** in **gospa** z gospodom, **gospa** ob gospodu

prilastek **odnosnica/jedro**

Ker je bilo vroče, so turisti posedali v senci.

Stavčni členi

Goli (so iz samo ene polnopomenske besede)	Zloženi (vsebujejo najmanj dve polnopomenski besedi)
jabolko	rdeče jabolko, jabolko s pecljem

Vrste stavčnih členov

POVEDEK (Predikat) — (pov.) ~~~~~

je stavčni člen, ki izraža dejanje, dogajanje ali stanje. Po njem se sprašujemo, kaj kdo dela/kaj se dogaja oz. kaj se (z)godi: Vpliva na obliko predmeta, in sicer mu določa sklon (*piše pismo* (Kaj?), *ne piše pisma* (Česa?)). Govorimo o vezavi predmeta s povedkom.

Kako se vprašamo?		Kaj kdo dela?		Kaj se godi? Kakšno je?
Zgled	Goli st. čl.	<i>Pijem Pil sem Pila bom</i>	sok.	<i>Dežuje.</i>
	Zloženi st. čl.	<i>Hočem piti Hotela sem piti</i>		<i>Megleno je.</i>
		<i>Metka</i>	<i>je vesela. je učenka. vozi vesela.</i>	
Podčrtovanje		z valovito črto ~~~~~		

OSEBEK (Subjekt) — (os.) _____

je stavčni člen v imenovalniku, ki vpliva s spolom in številom na povedek. Tega dopolnjuje s podatkom, kdo ali kaj je tisti, ki neko dejanje/dogajanje/stanje povzroča.

Kako se vprašamo?		Kdo položi? (človeškost)	Kaj leži? (nečloveškost: rastline, živali, predmeti ...)
Zgled	Goli st. čl.	<i><u>Sadjar</u></i>	<i><u>Jabolko</u></i>
	Zloženi st. čl.	<i><u>Naš sadjar</u> <u>Sadjar Jaka</u> <u>Sadjar z jabolko</u></i>	položi jabolko na mizo. <i><u>Moje jabolko</u> <u>Zrelo jabolko</u> <u>Jabolko s pecljem</u></i>
Podčrtovanje		z eno ravno črto: _____	

Priredno zložena poved

PRIREDJE

K priredjem uvrščamo povedi, kjer sta po dva stavka enakovredna (noben ni odvisen od drugega). Nekatera priredja so sestavljena iz več kot dveh delov.

Če so deli priredja glavni in odvisni stavki, je to **priredje podredij**.

Vrste priredij

PRIREDJE	Razmerje med deli	Vezniki	Vejica	Primer
Vezalno (vez. prir.)	neprvi del izraža zaporedje, hkratnost	in, ter, pa (ne-ne, niti-niti)	NE	V šoli najraje igram košarko in rišem.
Stopnjevalno (stop. prir.)	neprvi del prvega vsebinsko stopnjuje	niti-niti, ne-ne; ne samo- ampak	NE, DA	Niti ne riše niti ni tiho. Ni naredil le miselnega vzorca, ampak je oblikoval tudi plakat.
Ločno (loč. prir.)	neprvi del podaja zameno drugega	ali-ali, ali	NE	Ali beri ali poslušaj.
Protivno (prot. prir.)	neprvi del izraža nasprotje prvemu	a, toda, vendar, pa, ampak, temveč	DA	Je majhna, toda prebrisana.
Pojasnjevalno (pojas. prir.)	neprvi del pojasnjuje prvega	kajti, saj, zakaj	DA	Obleci se, kajti hladno postaja.
Posledično (posl. prir.)	neprvi del izraža posledico prvemu	torej, zato, zatorej, tako	DA	Kolesaril je neprevidno, zato je padel.
Sklepalno (slep. prir.)	neprvi izraža sklep prvemu	torej	DA	Star je 13 let, torej je najstnik.

Podredno zložena poved

PODREDJE

Stavka med seboj nista enakovredna, kar pomeni, da je en stavek nadrejen, drugi pa je vsebinsko odvisen od njega. Prvi stavek je glavni in lahko nastopa samostojno glede na pomen stavka, drugi je odvisni in opravlja vlogo stavčnega člana, pomensko dopolnjuje glavni stavek in ne more nastopati sam, ker je sicer pomensko nejasen. Odvisnikov je toliko vrst, kolikor je stavčnih členov.

Vrste odvisnikov

Osebkov odvisnik (os. odv.)

Odvisni stavek se nanaša na osebo.	kdo ali kaj + glav. stavek	K dor prvi pride, prvi melje.
z ravno črto _____	kar, kdor, da, če, ali ...	K ar prede, leži v kotu. Ni nam znano, k do je izumil jadro.

Predmetni odvisnik (pred. odv.)

Nanaša se na predmet.	od 2. do 6. sklona: koga/česa, komu/čemu, koga/kaj, o kom/čem, s kom/čim + glav. stavek	Čas ozdravi, k ar boli. Oče je vprašal Janeza, k oliko je zaslužil.
z dvema ravnima črtama _____	da, naj, če, ali ...	

Prilastkov odvisnik (pril. odv.)

Izraža lastnost, svojino, vrsto ipd. glavnemu stavku.	kakšen, kateri, čigav, koliko + glav. stavek	Nihče ne zaupa človeku, k i laže. Zaplesala je s sodelavcem, s katerim se dobro razume.
pikčasto	ki, kateri ...	

PRISLOVNI ODVISNIKI (prisl. odv.)

Krajevni (kraj. odv.)

Nanaša se na kraj dogajanja.	kje, kam, kod, od kod, do kod, do kam + glav. stavek	K jer se križata glavna in stranska cesta, se je zgodila nesreča.
črtkano //////////	kjer, kamor, koder ...	

Časovni (čas. odv.)

Nanaša se na čas dogajanja.	kdaj, od kdaj, do kdaj, kako dolgo, koliko časa) + glav. stavek	Komaj smo se ulegli, že se je zaslíšal zunaj ropot.
črtkano ////////////////	ko, kadar, preden ...	

Vzročni (vzr. odv.)

Nanaša se na vzrok dogajanja.	zakaj + glav. stavek	Ker ga je bolel zob, je obiskal zobozdravnika.
črtkano ////////////////	ker	

Namerni (nam. odv.)

Nanaša se na namero dogajanja.	čemu, s katerim namenom, s kakšnim namenom + glav. stavek	Šel je v gozd, da bi nabral jurčkov.
črtkano ////////////////	da	

Pogojni (pog. odv.)

Nanaša se na pogoj dogajanja.	pod/s katerim pogojem + glav. stavek	Če boš dosegel normo, boš tekmoval na državnem tekmovanju.
črtkano ////////////////	če	

Dopustni (dop. odv.)

Nanaša se na pogoj ali dopustnost.	kljub čemu + glav. stavek	Čeprav je deževalo, so odšli na izlet.
črtkano ////////////////	čeprav, četudi ...	

Načinovni (nač. odv.)

Izraža način.	kako, na kakšen način + glav. stavek	Ne da bi potrkal, je vstopil v sobo.
črtkano ////////////////	ne da, s tem da ...	

Načnovni primerjalni (nač. prim. odv.)

Izraža primero.	kako, na kakšen način + glav. stavek	Kot bi mignil, izgine vse z mize.
črtkano ////////////////////	kot (ko), kakor, kot da, kakor da ...	

Razlika med vzročnim in namernim odvisnikom

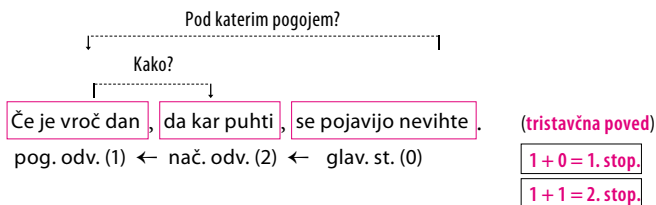
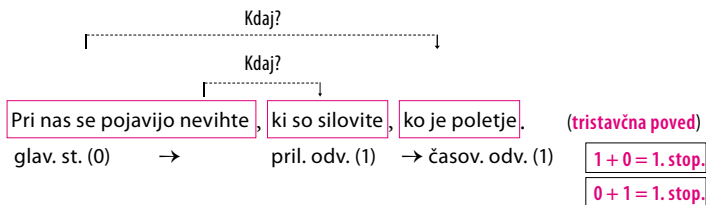
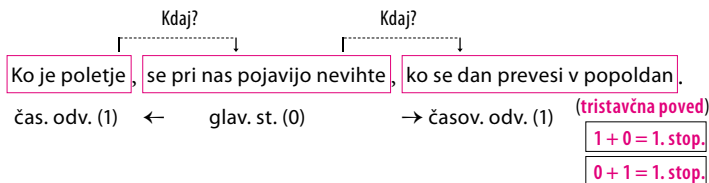
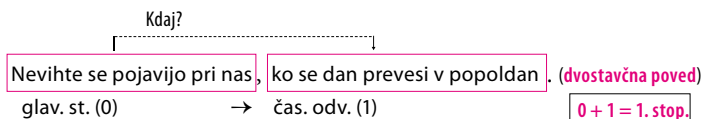
	Vzročni odvisnik	Namerni odvisnik
Vsebina	nanaša se na vzrok	nanaša se na namero
Vprašalnica	Zakaj?	Čemu, s kakšnim (katerim) namenom?
Vezniška beseda	ker	da
Primer	K zobozdravniku sem šel, ker me je bolel zob.	K zobozdravniku sem šel, da bi mi izruval zob.

Stopnje odvisnikov

Stopnja odvisnikov nam pove odvisnost podrednega stavka; odvisnik 1. stopnje je podrejen glavnemu (nadrednemu) stavku (po njem se vprašamo iz glavnega stavka); odvisnik 4. stopnje je podrejen odvisniku 3. stopnje (po njem se vprašamo iz odv. 3. stopnje).

$$n + 1 = \text{stopnja odvisnika}$$

Opomba: n je stavek, iz katerega (s pomočjo katerega) se sprašujemo.

Opomba: V oklepajih so zapisane vrednosti stavkov: glavni stavek 0, odvisnik 1.

Postopek določanja odvisnikov

1. Določimo število stavkov v povedi? (Število povedkov narekuje št. stavkov.)
2. Obkrožimo podredni veznik. (Podredni veznik uvaja odvisnik.)
3. Vprašajmo se z ustrežno vprašalnico in glavnim stavkom. (Zakaj je nalogo hitro rešil?)
4. Označi glavni stavek, odvisnik podčrtaj in ga označi.
5. Pretvori odvisnik v stavčni člen. (*V enostavčni povedi podčrtaj stavčne člene.*)

Poved

- 1., 2. Minister za zdravje je rekel, da je navdušen nad odzivom športnikov in športnic v akciji Pomagaj, ki so dokazali, da so veliki in častni ljudje. 4-stavčna poved
- 3., 4. Kaj je rekel minister za zdravje? – da je navdušen – pred. odv., 1. stop.
Nad katerimi športniki je navdušen? – ki so dokazali – pril. odv., 2. stop.
Kaj so dokazali? – da so veliki in častni ljudje – pred. odv., 3. stop.

S-strukture v podredno zloženi povedi

- **S** (veliki tiskani s) – oznaka za glavni stavek: Na obisk je prišla
- **s** (mali tiskani s) – oznaka za odvisni stavek: preden je začelo deževati
- **S/s** – glavni stavek je pred odvisnikom: Na obisk je prišla, preden je začelo deževati.
- **s\S** – odvisni stavek je pred glavnim stavkom: Preden je začelo deževati, je prišla na obisk.
- **S½/s\S½** – v glavni stavek je vrinjen odvisnik: Na obisk, *ki me je razveselil*, je prišla pred dežjem.
- **s½/s\½\S** – v odvisnik je vrinjen drugi odvisnik, sledi glavni stavek: Ko je prišla teta, *ki sem se je razveselila*, na obisk, nam je bilo prijetno.

Analiza stavkov v večstavčni podredno zloženi povedi

Deževalo je **in** grmelo, **a** dežnika ni vzel,
 ↓ Zakaj?

ker je menil,
 ///////////////
 ↓ Kaj?
da mu bo v napoto.

petstavčna poved (5-SP)

vez. prot. prir.

S + S + S /

s /
 ///
 vzr. odv. pred. odv.
 1. stop. 2. stop.

vez. prot. prir.

S + S + S

s
 ///
 vzr. odv., 1. stop.
 s
 =
 pred. odv., 2. stop.

Čeprav je grmelo in se bliskalo,

////////////////////
 ↑ Kljub čemu?

ni vzel dežnika,
 ↓ Zakaj?

ker je menil,
 ///////////////
 ↓ Kaj?

da mu bo v napoto.

petstavčna poved (5-SP)

vez. prot. prir.

\ S /

s + s glav. st. s /
 /// ///
 s
 =
 dop. odv. vzr. odv. pred. odv.
 1. stop. 1. stop. 2. stop.

s + s
 /// ///
 dop. odv., 1. stop
 S
 glav. st.

s
 ///
 vzr. odv., 1. stop.

s
 =
 pred. odv., 2. stop.

OBLIKOSLOVJE (Morfologija)

preučuje vrstne (besedne vrste), oblikovne (oblike besed in njihov naglas) in funkcijske (vloge besednih vrst v stavku) značilnosti besed.

Opombe:

- oblikoslovje – nauk o besednih vrstah, oblikah in funkcijah/vlogah besed
- skladenjska vloga – raba v povedih, stavkih; npr.: samostalnik opravlja vlogo **1** osebka (**Jan** piše nalogo.), **2** predmeta (Novico je povedala **Janu.**), **3** prislovnega določila (Zberite se **pri Janu.**), 4 povedka (On **je Jan.**) ...
- pregibnost – npr. sklanjanje samostalniških in pridevniških besed, spreganje glagola ...

Besedne vrste

Besedna vrsta je skupina besed z istimi slovničnimi značilnostmi. Slovenščina pozna po Slovenskem pravopisu 2001 devet besednih vrst:

- samostalniško besedo,
- pridevniško besedo,
- glagol,
- prislov,
- predlog,
- členek,
- veznik,
- medmet in
- povedkovnik.

Sicer različni jezikoslovci navajajo različno število besednih vrst, zlasti povedkovnik marsikateri jezikoslovec ne šteje za samostojno besedno vrsto.

Pridevniška beseda (Adjektival)

Pridevniške besede »pridevamo« samostalnikom in tako jih natančneje določamo.

Raba v stavku

Ne more biti samostojni stavčni člen. Opravlja vlogo

- prilastka – najpogosteje vlogo levega prilastka: *hiter/tretji/naš* tekač;
- povedkovega določila: Otrok je *priden/tretji/naš*;
- povedkovega prilastka: Šofer vozi *jezen*.

Pridevniki, deležniki, števniki in pridevniški zaimki

so pridevniške besede, ki se v spolu, številu in sklonu ujemajo s samostalniškimi besedami.

Zgled: drugo zadnje/leseno okno

(okno: sam. b., sam., **s. sp., ed., im.**, 1. s.)

drugo| vrstil. števil. **s. sp., ed., im.**

zadnje/leseno| vrst. prid., **s. sp., ed., im.**

Glagol (Verbum)

je pregibna beseda, ki lahko izraža dogajanje v času, naklonu in načinu.

Po njem se sprašujemo: Kaj kdo **del**a ali kaj z njim **je**?

Zaznamujejo **dejanje** (*zidati, teči, iskati*), **dogajanje** (*bliskati se, grmeti*), **stanje** (*biti (megleno)*), **spreminjanje** (*taliti se*), **zaznavanje** (*okušati*), **obstajanje** (*biti*), **odnos do dejanja** (*morati, smeti*).

Raba v stavku

V stavku je večinoma povedek ali jedro povedka: Babica **piše** pismo. Dedek **je zaspal**. **Bi pomagali razvozlati** uganko? **Spij**te do dna!

Spreganje glagola

Sprega se v osebi in številu: pišem, pišeš, piše; *piševa, pišeta, pišeta*; pišemo, pišete, pišejo.

Kaj glagolu določamo?

Glagolsko obliko. Le-ti sta dveh vrst:

- 1 **osebna glagolska oblika** je tista oblika glagolov, ki ji lahko določimo osebo: *plešem, pleševa, plešemo; je plesela, sta plesali, so plesali; pleši ...*
- 2 **neosebna glagolska oblika** – osebe ne moremo določiti: *plesati, nasmehnniti se, plešoč ...*

Kadar glagol analiziramo, mu določimo: **osebo, število, čas, naklon, vid, način, prehodnost**.

Glagolska oseba

Glagolske osebe so tri.

- **1. oseba** (1. os) označuje **govorečega**: *plešem, pleševa, plešemo ...*
- **2. oseba** (2. os.) označuje **ogovorjenega**: *plešeš, plešeta, plešejo ...*
- **3. oseba** (3. os.) označuje **neudeleženca pogovora**: *pleše, plešeta, plešejo ali da se kaj sploh dogaja*: *sneži, dežuje ...*

Predlog (Prepozicija)

je nepregibna beseda (ne sklanjamo), ki izraža neenakovredne odnose med besedami, besednimi zvezami (bolnik z receptom) in vpliva na **sklonsko obliko** besede, ki je za njim (*splezati na lipo – tož., biti na lipi – mest.*).

Raba v stavku

Nima vloge samostojnega stavčnega člena (je del drugega stavčnega člena: Imel je strah *pred nastopom*, so črkovni (v, z/s, o, k/h ...) in besedni (od, nad, pri, okrog ...).

Poimenuje naslednja razmerja:

prostorsko	časovno	načinovno	vzročno
od dekleta, v sadovnjaku, med drevesoma, na Triglavu	od enih popoldne dalje, v najstniških letih, med dvema vojnama, na novega leta dan	od veselja, na ves glas, brez pozdrava	od bolečine, zaradi mokrih cest

Vpliv predlogov na sklon

brez, do, iz, od, z/s, za	rod.
h/k, proti, kljub	daj.
čez, skozi, zoper, po	tož.
na, ob, v	tož. in mest.
med, nad, pod, pred, za	tož. in or.
o, pri, po	mest.
z/s	or.

Predlog s/z

S je pred c, č, f, h, k, p, s, š, t (**Ta suhi škafec pušča**): s tablico čokolade, s slivo); Z pred vsemi ostalimi črkami (z drvmi, z ogrlico).

Predlog k/h

je pred besedami, ki se začnejo na K ali G (**h** kovaču, **h** gospodu), predlog k pred besedami, ki se začnejo z ostalimi črkami (**k** anteni, **k** drevesu).

SPOROČANJE

Besedilo

je osnovna oblika sporazumevanja.

Dejavniki sporočanja

Sporočevalec tvori sporočilo, namenjeno **naslovniku**, vse poteka v določenih **okoljih**.

Opisovanje	Pripovedovanje
<ul style="list-style-type: none">– objektivno popisovanje zunanjih/vidnih lastnosti stvarnosti– v strokovnih, publicističnih in umetnostnih besedilih	<ul style="list-style-type: none">– stvarnost se predstavlja skozi časovno zaporedje dogodkov– močna sobesedilna spetost (koherentnost)– čas: preteklik ali dramatični sedanjik

Slogovni postopki	
Utemeljevanje	Razlaganje
<ul style="list-style-type: none">– navajanje vzrokov in razlogov za dogajanje– pogosta posledična, pojasnjevalna in sklepalno-vzročna razmerja– čas: ponavadi splošni sedanjik– subjektivno in objektivno utemeljevanje	<ul style="list-style-type: none">– pojasnjevanje pojmov in razmerij med dejstvi– pogosti strokovni izrazi– skladnja zapletena– sobesedilna spetost– objektivno razlaganje

Značilnosti in vrsta besedil

Umetnostna	Neumetnostna	Enogovorna	Dvogovorna
<ul style="list-style-type: none">– plod umetniškega ustvarjanja– nima praktičnega namena– poudarjenost estetske vloge	<ul style="list-style-type: none">– preverljivost podatkov– praktičen namen besedila	<ul style="list-style-type: none">– ne pričakuje se naslovnikov odziv	<ul style="list-style-type: none">– spodbujanje naslovnika k odzivu

ŽIVLJENJEPIS (Biografija)

Sporočevalec: pisec življenjepisa

Naslovnik: predvsem uradni organi

Lastnosti: pregledno (z glavnimi podatki) popisuje življenje, v uradnih življenjepisih poudarimo dogodke, ki so pomembni za naslovnika; standardizirana oblika s **sestavlinami**, ki si sledijo v zapovrstju:

Naslov pisca življenjepisa

Naslov besedila:

Življenjepis

- 1. odstavek:** rojstni podatki (*datum in kraj rojstva*) in socialno stanje (*npr. ime in poklic staršev, število otrok v družini ...*);
- 2. odstavek:** izobrazba (*samo končane šole z letnicami zaključka šolanja in s končnim uspehom*);
- 3. odstavek:** delovne izkušnje, priznanja in nagrade ...

Datiranje (kraj in datum)
nastanka življenjepisa

Lastnoročni podpis
(sporočevalec zagotavlja resničnost
zapisanih podatkov)

Jezik: preteklik (govorimo o dogodkih, ki so se zgodili), besede/besedne zveze, ki natančneje določajo, kdaj so se zgodili; 1. oseba v avtobiografiji (pišemo sami o sebi), v ostalih oblikah 3. oseba

Vrste življenjepisov: biografsko geslo (v leksikonu, enciklopediji), jubilejni članek (npr. ob obletnici rojstva), nekrolog (ob smrti), leposlovni življenjepis (sporočevalec izraža svoje razmerje do dogodkov, predstavljenih v življenjepis) idr.

Opomba: *Pravilo je bilo, da so življenjepise pisali lastnoročno na beli list velikosti A 4; danes ga natisnemo, podpis pa je vedno lastnoročni (razvidno mora biti, kdo je življenjepis napisal, zato ob nečitljivem podpisu natipkamo ime in priimek).*

PISMO

Zasebno

Lastnosti	najmanj standardizirano, leposlovni slog, naj bi se pisalo lastnoročno, barva ovojnice in oblika poljubna
Zunanja zgradba	kraj, datum, nagovor; vsebina je členjena na odstavke, pozdrav in lastnoročni podpis
Jezik:	pogosto pogovorni, prevladuje tikanje

Uradno

Lastnosti	standardizirana oblika, sporočevalec in naslovník nista v enakovrednem položaju: A 4-format belega papirja, barva ovojnice bela ali modra, evropejka ali amerikanka
Zunanja zgradba	pošiljatelj in naslovníkov naslov, kraj in datum, nagovor, vsebina, pozdrav in lastnoročni podpis; uradna ustanova, zavod, društvo tudi žig
Jezik:	knjižna slovenščina, vikanje

Naslov na ovojnici

Borut Potokar
Lipova 3
1000 Ljubljana

ZVEZA SLOVENSkih IZUMITELJEV
Penova 8, 1000 Ljubljana

Ljubljana, 12. 8. 2008

*g. Borut Potokar
Lipova 3
1000 Ljubljana*

*Nagovor,
vsebina.*

Pozdrav

žig in podpis uradne osebe s pripisom funkcije

POROČILO

Sporočevalec	časnikar (novinar)
Naslovnik	poslušalec/bralec ...
Lastnosti	<ul style="list-style-type: none">– uradno seznanja koga z določenim dogajanjem, s stanjem, brez osebnih pojasnil/pripomb;– obravnava aktualen dogodek, naslovnika seznanj kdaj in kje se je kaj zgodilo, kdo je pri tem sodeloval; kako se je zgodilo (potek dogodka po časovnem zaporedju)
Vrste poročil	publicistično, finančno, gospodarsko, tehnično, policijsko ...

Sestavine

Naslov	samo Poročilo, pogosteje z desnim prilastkom: <i>Poročilo o prometni nesreči</i>
Uvod	običajno ga ni
Predstavitvev rezultata dogodka	<i>Zgodila se je prometna nesreča z gmotno škodo ...</i>
Potek dogodka	<i>Rumeni punto z reg. številko LJ T5-54 A je s stranske ceste pripeljal na glavno. V tem času je po glavni cesti vozil moder golf ...</i>
Zaključek	običajno ga ni
Datiranje	kraj in datum: Ljubljana, 16. 8. 2007
Pisec poročila	ime in priimek, tudi strokovni naziv

Poročilo o prometni nesreči z dne 20. 3. 2008 ob 17.20 na cesti Vodice-Brnik

Prometna nesreča s smrtnim izidom se je zgodila 20. 3. 2008 ob 17.20 na regionalni cesti Vodice-Brnik, takoj za vasjo Vodice.

Voznik kolesa z motorjem je vozil po dovozni makadamski poti iz smeri Žej proti križišču s prednostno regionalno cesto Vodice-Brnik. Ko je pripeljal v križišče, se ni ustavil in ni pustil mimo vseh vozil, ki so vozila po prednostni cesti.

Iz smeri Vodice proti Brniku je v tem času pripeljal golf LJ T5-34A. Kljub močnemu zaviranju je prišlo do trka. S prednjim delom vozila je trčil v levi bok voznika kolesa z motorjem.

Po trčenju je voznika kolesa z motorjem odbilo na pokrov motorja in vetrobransko steklo, nato pa je padel na vozišče, kjer je obležal hudo telesno poškodovan. Na kraju so mu prvo pomoč nudili zdravstveni tehnik in reševalna ekipa iz Kliničnega centra Ljubljana.

Vodice, 20. 3. 2008

Ivan Vrečko, policist *I. Vrečko*

REPORTAŽA

Sporočevalec	časnikar (novinar)	
Naslovnik	širša javnost	
Lastnosti	obravnavana tema – aktualni dogodek (prepoznavni kraj, čas in osebe), ki ga sporočevalec prikaže subjektivno, a ga ne komentira – to prepusti drugim (citiranje, izjave ipd.); prenosnik : elektronski mediji in časopisje (izrazito naslovje: nadnaslov, naslov, podnaslov, vmesni naslovi, zgoščeni povzetki, fotografije ipd.); jezik in slog : klišejske besedne zveze, besede v prenesenem pomenu	
Sestavine	Uvod	nakazan problem
	Zaplet	navajanje pogovorov, podatkov ...
	Razplet	rešitev
Vrste reportaž	dogodkovne, potopisne, portretne, dokumentarne	

INTERVJU

Sporočevalec	časnikar (novinar)	
Naslovnik	bralci/poslušalci	
Lastnosti	javno dvogovorno besedilo, kjer sodelujeta spraševalec (intervjuvar) in vprašani (intervjuvanec); vsebujejo lahko samo vprašanja in odgovore ali pa imajo na začetku t.i. predstavitveni del, v katerem so navedeni najpomembnejši podatki o vprašanem (lahko tudi fotografija); nimajo zaključka ali pa se končujejo z vpraševalčevo zahvalo za odgovore ali z dobrimi željami za intervjuvančeve življenjske načrte in prizadevanja	
Vrste	glede vsebino	osebnostni (predstavljena oseba: življenje, lastnosti, navade), tematski (o npr. aktualni temi), izjava (odgovor na eno vprašanje), okrogla miza (več oseb – vodi voditelj)
	na objavo	časopisni, radijski, televizijski